

Ændringsforslaget
forkastedes med 76 stemmer mod 24; 26
medlemmer tilkendegav, at de hverken
stemte for eller imod.

§ 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget
går direkte til tredje behandling uden
fornytt udvalgsbehandling. Hvis ingen gør
indsigelse mod dette forslag, betragter jeg
det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om
husmoderafløsning.

(Første behandling af lovforslaget (nr.
72) findes i tidenden sp. 2302, udvalgets be-
tænkning i tillæg B. sp. 525).

Der var stillet 2 ændringsforslag i be-
tænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stil-
let ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsfor-
slagene og spørgsmålet om lovforslagets
overgang til tredje behandling sattes til
forhandling under ét.

Viola Nørlov: Som det fremgår af den
omdelte betænkning, har udvalget afholdt
6 møder og fået en række spørgsmål besvaret
af socialministeren. Udvalget har modtaget
skriftlige henvendelser fra Den danske
Købstadforening, De samvirkende Sogne-
rådsforeninger i Danmark og Husligt Ar-
bejder Forbund. Disse skrivelser samt en
skrivelse fra De samvirkende danske Hus-
holdningsforeninger er optrykt som bilag
til betænkningen.

Kursusplanen for uddannelse af husmoder-
afløser har været drøftet i udvalget, og
der er enighed om, at også mindre kom-
muner skal kunne tage initiativ til afhol-
delse af kursus — enten halv- eller heldags-

kursus, som det nu vil passe lokalt. Når
loven igen skal revideres, vil der være
mulighed for at bedømme, om den påtænkte
uddannelse på 125 timer bør betragtes som
en grunduddannelse, der senere kan sup-
pleres med en videregående uddannelse;
men det skal vi ikke tage stilling til i dag.

At uddannelsen nu bliver gratis, og at
de, der søger kursus, også får arbejdstab
op til 80 pct. dækket, vil sikkert bevirke,
at flere vil søge at dygtiggøre sig til gavn
for de hjem, hvor de skal virke.

Lønspørgsmålet har været drøftet ind-
gående, og der er enighed om, at loven ikke
skal indeholde bestemmelser om løn og
om refusionsgrænse, men at hele dette
spørgsmål henvises til forhandling mellem
ministeriet og de pågældende organisa-
tioner — det drejer sig om Husligt Arbejder
Forbund og de kommunale organisationer.

Et flertal — udvalget med undtagelse
af det konservative folkeparti — indstiller,
at ordningen bliver obligatorisk, men da
der for mange små landkommuner kan
være store vanskeligheder ved at skaffe
hjælp i sygdomstilfælde, har der været
enighed om at fastsætte fristen for gen-
nemførelse af ordningen til 5 år.

Det konservative folkeparti kan ikke
tiltræde de af flertallet stillede ændrings-
forslag, men ønsker selv at redegøre for
partiets stilling. Flertallet — socialdemo-
krater, radikale, venstre og socialistisk
folkeparti — anbefaler lovforslaget og de
stillede ændringsforslag, som begge er til-
trådt af socialministeren, til vedtagelse.

Ellen Poulsen: Det er jo rigtigt, som det
er sagt nu, at udvalgsarbejdet med det
foreliggende lovforslag har været meget
grundigt, og at vi har fået mange oplys-
ninger. Bl. a. fik vi den oplysning, at 88
pct. af befolkningen lever i kommuner,
hvor man har en husmoderafløsningsord-
ning. Derudover er jeg vidende om, at
mange små kommuner allerede har lavet
en slags frivillig ordning, som man har
været meget glad for. Der er ingen tvivl
om, at mange kvinder, ikke mindst ude i
de små kommuner, i dag har en så stor
arbejdsbyrde på grund af manglende med-
hjælp, at det vil være til uvurderlig nytte
for dem at kunne få en husmoderafløsning,
en hjælp, i tilfælde af, at sygdom sætter

[Ellen Poulsen.]

ind. Vi var af den grund interesserede i, at denne lovgivning fik en sådan formulering, at man på rimelig måde kunne imødekomme denne trang til hjælp i de små kommuner, og det samtidig blev muligt for de mindre kommuner i det hele taget at gå ind for en sådan lovgivning.

Derfor kunne vi ikke gå med til den affattelse, som det i udvalget først stillede ændringsforslag havde, hvorefter kommunerne skulle ansætte husmoderafløserne; men den affattelse, som ændringsforslagene nu har fået, hvorefter det påhviler en kommunalbestyrelse at iværksætte en husmoderafløsningsordning, bestående i udsendelse af kvinder til varetagelse af en husmoders normale arbejdsopgaver i hjemmet, tror jeg, vi netop har imødekommet noget, som har været ønsket ikke mindst af de mindre kommuner, nemlig at få et apparat, som, uden at det sættes op i for stort format — hvad man måske i noget højere grad kan gøre i storbyerne — simpelt hen giver kommunen mulighed for med den forhåndenværende arbejdskraft at yde hjælp til hjem, som kommer i en vanskelig situation.

Der er én ting til, som man har fået med i betænkningen, og det er det, at man går ud fra, at den højtærede socialminister forud for fastlæggelsen af de lønsatser, der skal lægges til grund ved beregning af refusion, giver organisationerne adgang til en forhandling herom. Jeg ville være glad for at få dette yderligere bekræftet ved denne lejlighed af den højtærede minister.

Adskillige medlemmer har været inde på uddannelsesspørgsmålet, som vel navnlig har været rejst fra de store byers side, og som jo har været brændende lige fra lovgivningen om husmoderafløserne kom frem. Man begyndte i sin tid med 3 måneders kursus, måtte af tvingende grunde gå ned til 2, og nu regner man med en uddannelsesmulighed inden for 125 timer. Jeg er vidende om, at man i flere byer, hvor der sidder kvinder i de sociale udvalg, allerede har iværksat en slags kursus for de husmoderafløserne, der hører ind under området. Jeg tror ikke, at man helt har fulgt dette timetal, men man har lavet en ordning, som passede for stedet. Jeg vil meget henstille, at ministeriet viser sig imødekommen-

de, hvis man kan lave stedlige kurser på et centralt sted enten som halvdags, heldags- eller aftenkurser. Det er ikke nævnt i betænkningen, men jeg har indtrængende henstillet — og jeg tror det vil være klogt — at den normalplan, hvortil der blev gjort adskillige bemærkninger i udvalget, ikke fastholdes i alt for høj grad. Det, man har brug for ude omkring, er simpelt hen praktiske kvinder, som kan hjælpe i en given situation, og jeg vil meget fraråde, at man lægger dette problem op i et alt for højt plan. Der er f. eks. visse ting i lovforslaget, som vil støde de allerfleste husmødre, og som egentlig er en lidt mærkelig foreteelse, som f. eks. dette, at der skal gives 6 timer i tøjreparation. Jeg tror ærlig talt, at hvis en husmoderafløser ikke kan ganske almindelig tøjreparation, så er hun ikke velegnet, og jeg tror ikke, at det i givet fald er noget, hun kan lære på 6 timer på et kursus.

Vi kan stemme for ændringsforslagene, og som sagt, jeg ville sætte megen pris på fra den højtærede minister at få en udtalelse om de nævnte forhandlinger med organisationerne.

Clara Munck: Ved dette lovforslags første behandling udtalte min gruppes ordfører, det daværende medlem fru Gerda Møller, sig meget velvilligt over for lovforslaget. Vor ordfører påpegede dengang, at der måske ud fra hendes og vore synspunkter var anledning til nærmere at drøfte spørgsmålet om lønudbetaling under uddannelse. Dette påpegede hun med den baggrund, at en bedre uddannelse jo netop også dannede basis for en højre lønudbetaling efter uddannelsen. Nu har vi i udvalget set på dette lovforslag og har konstateret, hvad måske har kunnet undre en og anden af os, at den vigtige ændring med hensyn til lønudbetalingen, som nu foreslås, og som det ærede medlem fru Viola Nørlov også var så glad for, af den højtærede socialminister har været indført og været gældende i mere end 1 år, idet den efter cirkulære af marts 1962 allerede er en realitet; derfor vil vi fra vor gruppes side ikke gøre flere bemærkninger om dette punkt.

Vi havde været indstillet på at stemme for lovforslaget, idet det var vor opfattelse,

[Clara Munck.]

at vi her havde fundet en udmærket form for en rammeloavgivning, der havde fået tilslutning fra alle de kommuner, der benytter sig af husmoderafløsning. Derfor er vi selvfølgelig kede af, at udvalgsbehandlingen har forringet den højtærede socialministers udmærkede lovforslag, idet man nu ifølge de to ændringsforslag, der er stillet, ønsker at gøre gennemførelsen af husmoderafløsningen obligatorisk i samtlige danske kommuner. Vi ser sådan på det, at det kommunale selvstyre i alle forhold er en ting, vi skal behandle varsomt her i folketinget. Vi ser sådan på spørgsmålet om husmoderafløsning, at der ikke her er behov for eller brug for, at folketinget løfter en advarende pegefinger over for det kommunale selvstyre. Ikke mindre end 88 pct. af befolkningen her i landet bor i kommuner, hvor man allerede har husmoderafløsning. Når der alligevel er 300-400 kommuner, der ikke har det gennemført, så ligger det i tallene, at det må være meget små kommuner eller kommuner med ganske specielle forhold. Medens vi altså tror, at loven vil medvirke til, at man overalt, hvor man kan gennemføre husmoderafløsning, vil tage problemet op, så mener vi ikke, at loven bør påføre disse kommuner en pligt, som de ikke tidligere har ment at kunne påtage sig. Vi må jo heller ikke glemme, at selv om der er en refusionsordning, så kan udviklingen i husmoderafløsningen også give vanskeligheder for mindre kommuner. Så snart loven er trådt i kraft, er det ikke længere det kommunale selvstyre i den forstand, der bestemmer antallet af husmoderafløserne, så er myndigheden givet over til jordemoderen og lægen, idet loven jo netop understreger, at det er disse to kategorier, som kan rekvirere husmoderafløsning.

Vi har jo i forbindelse med behandlingen af andre lovforslag her i tinget drøftet spørgsmålet om refusionsordninger kommuner og stat imellem. Dette spørgsmål er endnu uafklaret, og heller ikke af den grund mener vi, det er rigtigt nu at gennemføre obligatorisk husmoderafløsning.

På baggrund af det her fremførte vil det konservative folkepartis medlemmer — bortset fra en enkelt undtagelse, tror jeg — anbefale at stemme imod de ændringsforslag, der er stillet af udvalgets flertal.

Aage Fogh: Da mit partis ordfører, det ærede medlem fru Grethe Philip, er forhindret i at være til stede, skal jeg ganske kort på partiets vegne anbefale de stillede ændringsforslag.

Tiden har jo udviklet sig sådan, at det problem, der tages stilling til i det foreliggende lovforslag, vel i dag er mere aktuelt i landdistrikterne end i byerne. Befolkningsforskydningen har jo medført, at navnlig den kvindelige arbejdskraft vandrer fra landet til byerne, og dette har gjort det absolut påkrævet, at vi ude i landdistrikterne får klaret de problemer, der omfattes af denne lovgivning. Jeg er derfor glad for, at det nu er lagt sådan til rette, at disse problemer skulle være løst i løbet af 5 år; så skulle der være sikkerhed for, at vi landet over i landkommunerne har husmoderafløsning, som kan træde til, hvor sygdom indtræder.

Jeg læste i går i et af vore dagblade en meddelelse fra en af vore store fiskerbyer, hvori det fortaltes, at der til 100 unge, mandlige fiskere kun var 3 unge piger. Det giver jo et frygteligt fremtidsperspektiv. Der er jo visse sygdomme, der ikke bliver så aktuelle, men det er i hvert fald aktuelt, at der skal kunne skaffes hjælp, når sygdom indtræffer.

Jeg anbefaler på det bedste de stillede ændringsforslag.

Chr. Madsen: Jeg tror ikke på, at det problem, det ærede medlem hr. Aage Fogh var inde på med hensyn til fiskerne, skal løses over husmoderafløserne, det må nok finde en anden mere naturlig løsning. Men til trods derfor kan vi kun sige, at vi stemmer for lovforslaget. Vi mener, det betyder et fremskridt i forhold til det, der har været før. Vi ville gerne have, at den obligatoriske ordning gennemføres noget hurtigere, men da man mener, at de 5 år vil være acceptabelt, så accepterer vi også det.

Vi anbefaler lovforslaget med de stillede ændringsforslag.

Birthe Wetlesen: Ved første behandling udtalte jeg som ordfører for mit parti, at vi var velvilligt indstillet over for dette lovforslag; men det af udvalgets flertal stillede ændringsforslag gående ud på, at

[Birthe Wetlesen.]

ordningen nu ikke skal være frivillig for kommunerne, men skal være tvungen, vil vi stemme imod. Vi vil ikke medvirke til at undergrave det kommunale selvstyre. Det må være op til de enkelte kommuner selv at etablere den i øvrigt udmærkede husmoderafløsningsordning. Man må gå ud fra, at det er fornuftige folk, som sidder i de kommunale råd og som kender kommunens tarv og herunder mulighederne for at etablere husmoderafløser- og hjemmehjælpsordninger.

Som det fremgår af den højtærede socialministers svartale ved første behandling af dette lovforslag, er 905 kommuner med i den frivillige ordning. Det dækker 86 pct. af landets indbyggere. I de resterende kommuner, der dækker 14 pct. af landets indbyggere, er der nok flere problemer, end vi her i tinget har øje for.

Vi ser os altså ikke i stand til at stemme for lovforslaget ved tredje behandling, hvis flertallets ændringsforslag vedtages. Vi vil dog ikke stemme imod, da der er så meget godt i ordningen med husmoderafløsning, men undlade at stemme.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg vil gerne på socialministerens vegne takke udvalget for det udførte arbejde, og jeg vil også gerne på socialministerens vegne anbefale at stemme for de stillede ændringsforslag.

Det ærede medlem fru Ellen Poulsen var meget glad for tilføjelsen af det lille ord „ordning“ til husmoderafløsning, og det har glædet mig, at dette har kunnet bære så langt, at det ærede medlem er medforslagsstiller til ændringsforslaget. Jeg forstod, at det ærede medlem ønskede bekræftet, hvad der står i betænkningen om forhandling med organisationerne, inden man fastsætter lønsatserne, og jeg vil gerne på socialministerens vegne bekræfte, at sådan forhandling vil finde sted.

Når det ærede medlem rejste det spørgsmål, om aftenkurser kunne godkendes, vil jeg gerne sige til det ærede medlem, at jeg regner med, at man i socialministeriet vil være ganske overordentlig forstående over for enhver fornuftig ordning af kurser, men jeg bliver vist nødt til at tilføje, at der nok vil være nogen betænkelighed ved

aftenkurser. Det er naturligvis et problem, man kan tage op.

I øvrigt vil jeg gerne sige til det ærede medlem, når det ærede medlem nu lægger så megen vægt på, at der kommer til at stå „husmoderafløsningsordning“, at det ærede medlem jo ikke må lægge alt for meget i dette. For det er jo klart, at de ordninger, der gennemføres de enkelte steder, ikke må afvige alt for meget fra normen; i så fald vil ordningen vanskeligt kunne gennemføres, og dermed vil refusionen jo bortfalde.

Det ærede medlem fru Clara Munck motiverede sit partis modstand mod de stillede ændringsforslag i første række med en henvisning til det kommunale selvstyre. Det ærede medlem oplyste selv, at den gældende ordning dækker ca. 88 pct. af befolkningen, og jeg vil da gerne sige til det ærede medlem, at jeg har meget vanskeligt ved at se, hvordan man i den resterende del af landet faktisk kan undvære en ordning af denne karakter. Jeg tror, at det ærede medlem hr. Aage Fogh har meget ret, når han peger på, at netop i landdistrikterne med bortvandringen af den kvindelige arbejdskraft vil en sådan ordning nok føles mere nødvendig end måske i byerne.

Når det ærede medlem så stærkt både i betænkningen og i sine udtalelser her understreger, at det drejer sig om de mindre kommuner, der ikke har ordningen, vil jeg fremhæve, at der dog også er købstæder imellem. Jeg vil indtil videre bevare håbet om, at når det ærede medlem nu har fået udløsning for sin uvilje mod krænkelse af det kommunale selvstyre — og jeg, der bor på Frederiksberg, ved godt hvorfor det ærede medlem har det sådan — at det ærede medlem så alligevel ved tredje behandling vil stemme for lovforslaget.

Jeg forstår, at det ærede medlem fru Birthe Wetlesens vrede er aldeles uovervindelig.

Ellen Poulsen: Når jeg er så glad for ordet „ordning“, hænger det i allerhøjeste grad sammen med udvalgsarbejdet. For netop det, at ændringsforslaget fik den ordlyd og ikke alene ordlyd, men den betydning, er det begrundelsen for, at vi kan gå med til lovforslaget. Sagen er den, at vi var noget betænkelige ved at pålægge de små kommuner at ansætte husmoder-

[Ellen Poulsen.]

afløsere. Det ville simpelt hen være umuligt at gøre det. Den nu foreslåede affattelse blev ikke mindst af den ærede formand for udvalget udlagt således, at kommunalbestyrelsen skulle have mulighed for at træffe aftale med nogle kvinder inden for sognets område, som man i sygdomstilfælde kunne kalde på og sende ud som husmoderafløsere. Derfor, højtærede justitsminister, er jeg glad for, at det hedder „husmoderafløsningsordning“, og jeg går ud fra, at min tydning af ordet er i fuld overensstemmelse med det, der blev vedtaget i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 100 stemmer mod 21.

§ 1, således ændret, og §§ 2-7

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 102 stemmer mod 21.

§ 8, således ændret, og § 9

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ministres strafansvar [af Iver Poulsen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 125) findes i tillæg A. sp. 1553, fremsættelsen i tidenden sp. 4659).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det er med stor glæde, jeg har læst det forslag til lov om ministres strafansvar, som er fremsat af det ærede medlem hr. Iver Poulsen på partiet de uafhængiges vegne,

og selv om jeg heller ikke kan anse dette forslag for egnet til gennemførelse i den foreliggende form, er det efter min mening helt klart, at forslaget på flere punkter betegner væsentlige forbedringer i forhold til det tidligere af venstre og det konservative folkeparti fremsatte forslag, og dermed også er et mere frugtbart grundlag for en principdrøftelse.

Når jeg herefter skal tage standpunkt til, om den forudsætning, at være et juridisk holdbart og forsvarligt grundlag for en lovgivning på dette område, er opfyldt af det foreliggende forslag, støder jeg på den samme vanskelighed som ved min bedømmelse af det tidligere forslag: at der savnes en mere præcis angivelse af, hvad det er, forslagsstillerne ønsker at opnå. I bemærkningerne siges alene, at forslagsstillerne i det væsentlige deler de synspunkter, der er fremsat af ministeransvarlighedskommissionens mindretal. Ifølge fremsættelsen angives begrundelsen først og fremmest at være af folkelig-psykologisk karakter, uden at det er helt klart, hvad der ligger heri.

Herefter må en vurdering af forslaget overvejende bygge på en undersøgelse af, om det indebærer udvidelser og præciseringer af ansvarsgrundlaget, og om disse udvidelser og præciseringer er rimelige og hensigtsmæssige. Selv om man vil indskrænke sig til en principiel vurdering af forslaget, er det derfor påkrævet i et vist omfang at gå i enkeltheder med hensyn til dets bestemmelser.

Ved en sådan gennemgang møder man den ulempe ved forslaget, at det i nogen grad savner klarhed i den systematiske opbygning. Dette er, så vidt jeg kan se, et af de få punkter, hvor forslaget i juridisk-teknisk henseende står tilbage for venstres og det konservative folkepartis lovforslag. Sidstnævnte forslag havde den fordel, at det forholdsvis klart sondrede mellem på den ene side regler om, hvilke handlinger og undladelser der kan henregnes til en minister som ansvarsbegrundende, altså navnlig spørgsmålet om, i hvilket omfang en minister er ansvarlig for andres, for kongens, andre ministres eller underordnede tjenestemænds handlinger eller undladelser, og på den anden side regler om, hvilke nærmere betingelser